HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]ריחני: **מתני'** [ב]תינוקת שהביאה שתי שערות או חולצת או מתיבמת וחייבת בכל מצות האמורות בתורה וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצות האמורות בתורה [ג]וראוי להיות בן סורר ומורה [א]משיביא שתי שערות עד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה [ד]תינוקת שהביאה שתי שערות אינה יכולה למאן [ב]רבי יהודה אומר עד שירבה השחור: **גמ'** וכיון דתנן חייבת בכל מצות האמורות בתורה או חולצת או מתיבמת למה לי לאפוקי [ג]מדרבי יוסי דאמר איש כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה ובין קטנה קמ"ל דאי אייתי שתי שערות אין אי לא לא מאי טעמא אשה כאיש וכיון דתנא וכן התינוק שהביא ב' שערות חייב בכל המצות האמורות בתורה ל"ל וכי תימא משום דקבעי למתני וראוי להיות בן סורר ומורה תנינא חדא זימנא [ד]אימתי הוא בן סורר ומורה משיביא שתי שערות ועד שיקיף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה אין ה"נ אלא איידי דפריש מילי דתינוקת קמפרש נמי מילי דתינוק: תינוקת שהביאה כו': א"ר אבהו א"ר אלעזר הלכה כרבי יהודה ומודה רבי יהודה [ה]שאם נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות שוב אינה יכולה למאן חברוהי דרב כהנא סבור למעבד עובדא כרבי יהודה ואע"ג דנבעלה אמר להו רב כהנא לא כך היה מעשה בבתו של רבי ישמעאל שבאת לבית המדרש למאן ובנה מורכב לה על כתפה ואותו היום הוזכרו דבריו של רבי ישמעאל בבית המדרש [ה]ובכתה בבכייה גדולה בבית המדרש אמרו דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו [ו]דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל [1]והיא לא נתפשה אסורה [ו]הא נתפשה מותרת [ז]ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקדושיה קדושי טעות שאע"פ שבנה מורכב על כתפה ממאנת והולכת לה [ח]ונמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות פרוש ולא עבוד עובדא רבי יצחק ותלמידי דרבי חנינא עבוד עובדא כרבי יהודה ואע"ג דנבעלה אזל רב שמן בר אבא אמרה קמיה דר' יוחנן אזל רבי יוחנן אמרה קמיה דרבי יהודה נשיאה שדר בלשא ואפקוה אמר רב חסדא אמר מר עוקבא לא שירבה השחור ממש אלא כדי שיהיו שתי שערות שוכבות ונראות כמי שירבה השחור על הלבן רבא אמר שתי שערות המקיפות משפה לשפה א"ר חלבו אמר רב הונא [ט]שתי שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות [ז]רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה [י]גומות אע"פ שאין שערות אמר רב חנינא בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתני' ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכיו וסימנא מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות אמר רב אשי אמר לי מר זוטרא קשה בה רבי חנינא מסורא לא לישתמיט תנא ואשמועי' גומות אי אשמועינן גומות ה"א עד שיהו שתי שערות בשתי גומות קמ"ל [כ]דאפילו שתי שערות בגומא אחת ומי איכא כה"ג והכתיב [2]אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם [ח]ואמר רבא איוב בסערה חירף בסערה השיבוהו בסערה חירף אמר לפניו רבש"ע שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלפה לך בין איוב לאויב בסערה השיבוהו [3]ויען ה' את איוב

ריחני. מברכין עליהן בורא עצי בשמים ואין טוען ברכה לאחריו דהנאה מועטת היא: **מתני' וראוי להיות בן סורר ומורה משיביא שתי שערות עד שיקיף זקן.** אבל קודם ב' שערות לאו בר עונשין הוא ומשהקיף זקן ראוי להוליד ורחמנא אמר בן[ט] ולא הראוי להיות אב: **התחתון ולא העליון.** באיזו הקפת זקן אמרו בתחתון שלמטה ולא העליון: ה"ג **רבי יהודה אומר עד שירבה השחור** ול"ג **על הלבן.** כלומר שישחיר אותו מקום משערות הרבה: **גמ' איש כתיב בפרשה.** (דברים כה) ואם לא יחפוץ האיש הלכך קטן לא חליץ אבל אשה בין גדולה בין קטנה: **הלכה כרבי יהודה.** שאם לא בא עליה משהביאה שתי שערות שיכולה לעקור נישואי קטנותיה עד שירבה השחור: **שוב אינה יכולה למאן.** דהך ביאה הוו להו קדושין גמורין דגדולה היא ובידה לקדש עצמה וכי פליג כשלא בעל לאחר שגדלה פליג ואפ"ה לר"מ לא ממאנת דכיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות וחלו להו קדושין קמאי: **בבתו של רבי ישמעאל.** שהשיאתה אמה כשהיא קטנה יתומה ולאחר שילדה באת למאן: **והיא.** מיעוטא הוא והכי דריש היא אשה סתמא שקדושיה גמורין היא דכי לא נאנסה אסורה לבעלה ויש לך אחרת שאפילו זנתה שלא באונס מותרת לבעל ולבועל ואיזו זו שקידושיה קדושי טעות כגון ע"מ שאני כהן והרי הוא ישראל וכגון קטנה דאין מעשיה כלום ואמה נמי אין בידה לקדשה: **ואפילו בנה מורכב כו'.** דלאו נישואין הוו לענין זנות נמי לא מיתסרה עליה דפנויה בעלמא היא ולא אמרינן בעילות שבעל משגדלה הוו קדושין דקסבר כל הבועל על דעת קדושין הראשונים הוא בועל ולא נתכוין לחזור ולקדשה: **בלשא.** חיל: **ואפקוה.** מבעלה האחרון שנשאה במיאון זה: **שתי שערות שוכבות.** שיהו ארוכות: **ספחות.** מתניתין היא בכתובות[י] ואמר רב מלכיא עלה[כ] הלכה כר"א: **בלורית.** מתניתין היא[ל] עובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלורית שומט את ידו ואמרינן[מ] וכמה ואמר רב מלכיא עלה ג' אצבעות לכל רוח: **גבינה.** נמי משנה היא באין מעמידין[נ] מפני מה אסרו גבינות העובדי כוכבים כו' ואמר רב מלכיא עלה[ס] מפני שמחליקין פניהן בשומן חזיר. כל הנך תלתא לא אתא רב מלכיא אלא לפרושי טעמא דמתניתין [או] שיעורא או לאוקמי הלכתא אבל גומות[ע] שפוד[פ] ואפר מקלה[צ] שמעתא דנפשיה היא ורב פפא מחליף ספחות לרב מלכיא ואפר מקלה לרב מלכיו: **קשה בה רבי חנינא.** אי סלקא דעתך גומות אף על פי שאין שערות לא לישתמיט בכוליה הש"ס חד תנא ולאשמועי' תינוקת שהביאה שתים גומות: מן

קדושי טעות. הקשה ריב"ן וכי לית ליה מתניתין דיבמות (דף ג:) ואי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו שמיאנו וליכא למימר דמתני' דהתם בקדושי קטנות והכא איירי בקדושי טעות כדקתני בהדיא דרבי ישמעאל בקדושי קטנה נמי איירי שהרי בתו שבאת למאן הוו קדושי קטנות דמינה מייתי רב כהנא ראייה דאינה ממאנת אחר הבאת שערות וקאמר דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו אלמא ר' ישמעאל בקדושי קטנות נמי איירי ואע"ג דיש לפרש למה שאמר (א) אותו צדיק היינו כעין דבר שאמר אותו צדיק שהוא אומר בקדושי טעות ובתו באת למאן מחמת קדושי קטנות מ"מ מדקאמר נמנו וגמרו עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות משמע דנמנו וגמרו לאפוקי מדר' ישמעאל דליכא למימר לאפוקי מדרבי יהודה דהא רבי יהודה מודה בנבעלה וזאת נבעלה שהרי בנה מורכב על כתפה היה ושמואל דסבר כרבי ישמעאל ואמר בפרק המדיר (כתובות דף עג:) קדשה על תנאי וכנסה סתם אפילו בעל אינה צריכה הימנו גט וכי לית ליה לשמואל מתני' דיבמות (דף ג:) ובפ' המדיר (כתובות דף עג.) פריך לשמואל ממשניות טובא ומשני להו ולא בעי למימר דפליג אסתם משנה וי"ל דר' ישמעאל לית ליה מתני' דיבמות ושמואל לא סבר כר' ישמעאל אלא בקדושי טעות אבל בקדושי קטנות לא סבר כוותיה אלא כמתני' דיבמות (דף ג:) ודמכילתין דתנן עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות ובפרק מי שמת (ב"ב דף קנו.) קאמר שמואל בהדיא בודקין למיאונין לאפוקי מדרבי יהודה וכן מוכח נמי בפרק נושאין (יבמות דף ק:) דפריך ממאנת מי קא ילדה ומשני בקדושי טעות וכרבי ישמעאל משמע דוקא בקדושי טעות סבר כוותיה ולא בקדושי קטנות דאליבא דשמואל איירי התם והא דאמר שמואל בפ' ב"ש (שם דף קט:) ובהמדיר (כתובות דף עג.) קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונישאת צריכה גט משני משמע דאינה מקודשת לראשון מדצריכה גט משני היינו מן התורה אבל מדרבנן צריכה גט מראשון דמשהגדילה אינה יוצאה במיאון כדפרישית: **איכא** בינייהו שפחות. וא"ת לימא נמי איכא בינייהו אפר מקלה דהוי שמעתא ותני לה בדרב מלכיא א]דרב פפא אמר שמעתא דרב מלכיו ויש לומר דה"ק כולהו מתניתא רב מלכיא ושמעתתא יש מהן רב מלכיא ויש מהן רב מלכיו: עד

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין סח:], ב) יבמות יב: כתובות לו. ב"ב קנו. חולין כו:, ג) [יבמות קה: ב"ב קנו.], ד) [סנהדרין סח:], ה) נ"א ורבתה, ו) יבמות נו: ודף ק: כתובות נא: עד., ז) ביצה כח: מכות כא. כתובות סא. ע"ז כט., ח) ב"ב טז. [ושם איתא רבה], ט) [דברים כא], י) [דף נט:], כ) [כתובות סא.], ל) [ע"ז כט.], מ) [שם], נ) [שם כט:], ס) [שם לה:], ע) [כאן], פ) [ביצה כח:], צ) [מכות כא.],

תורה אור השלם

1. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג
2. אֲשֶׁר בִּשְׂעָרָה יְשׁוּפֵנִי וְהִרְבָּה פְצָעַי חִנָּם: איוב ט יז
3. וַיַּעַן יְיָ אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה וַיֹּאמַר: איוב לח א

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה קדושי כו' ואע"ג דיש לפרש למה שאמר דבר שאמר אותו לדיק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה איכא בינייהו וכו' ותני לה בדרב מלכיא. נ"ב עיין פרש"י ובמכות דף כא ע"א בפרש"י ועיין ערוך ערך שפוד וצ"ע:

תוס' הרא"ש

הוא נפקא לן מוהיו לך לאות יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות: **ואי זו זו (זו) שקידושיה בטעות.** והקשה הריב"ן וכי לית ליה לר' ישמעאל מתני' דפ"ק דיבמות אי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו שמיאנו. ושמואל נמי דאמר בפ' המדיר קדשה על תנאי וכנסה סתם אפי' בעל אינה צריכה גט. א"כ לדידיה נמי מצינו חמות ממאנת ולא מצינו למימר דאפי' מיאון אינה צריכה דהא קתני הכא ממאנת והולכת וכ"ת מתניתין דהתם לא איירי בקידושי טעות אלא בקידושי קטנות דהא ר' ישמעאל בקדושי קטנות נמי איירי דהא בתו שבאת למאן קידושי קטנה היא דהא מייתי ראיה מינה דאינה ממאנת לאחר הבאת ב' שערות וקאמר דבר שאמר אותו צדיק יכשל בו זרעו אלמא ר' ישמעאל בקידושי קטנות נמי איירי אפי' אם תפרש מעין אותו דבר שאמר אותו צדיק שדיבר בקידושי טעות יכשל בו זרעו לעשות אפי' בקידושי קטנות מ"מ מדאמר נמנו וגמרו עד שתביא שתי שערות אי לאפוקי מדר' יהודה נמנו הא מודה בנבעלה וזאת בנה מורכב על כתיפה היא אלא לאפוקי מדר' ישמעאל וע"י ברייתא זו פרוש חבריא דרב כהנא ולא עבוד עובדא אלמא דר' ישמעאל אף בקידושי קטנות נמי איירי ואין נראה לומר דלית ליה לשמואל מתני' דיבמות וסבר לה כר' ישמעאל דהא בפרק המדיר פריך לשמואל ממשניות טובא ומשני להו

עין משפט נר מצוה

מא א טוש"ע א"ח סי' רטז סעי' א:

מב ב מיי' פ"ב מהל' אישות הל"א ופ"א מהל' יבום הלי"ז סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסז סעיף ד [וברב אלפס יבמות פי"ג מז]:

מג ג מיי' פ"ז מהל' ממרים הל"ה:

מד ד מיי' פי"א מהל' גירושין הל"ד וע"ש סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף יב [וברב אלפס שם]:

ה [מיי' פ"ד מהל' אישות הל"ח טוש"ע אה"ע סי' קנה סעי' יב]:

מה ו מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל"ז [ופכ"ד מהל' אישות הל' יט] סמג לאוין קכה טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף יא:

מו ז מיי' שם פ"ג הל"ג:

מז ח מיי' פי"א מהל' גירושין הלכה ד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנה סעיף יב:

מח ט י כ מיי' פ"ב מהל' אישות הלי"ז סמג עשין נ טוש"ע שם סעי' טו:

תוס' הרא"ש (המשך)

וי"ל דשמוא' בקדושי טעות סבר לה כר' ישמעאל אבל בקידושי קטנות פליג עליה והשתא לא פליג שמואל אמתניתין דיבמות ודמכילתין דתנן ממאנת עד שתביא ב' שערות ומתניתין דב"ש דתנן מלמדין את הקטנה שתמאן בו. ר"ג אומר תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה וכן בס"פ מי שמת אמר שמואל בודקין למיאונין לאפוקי מדר' יהודה וכן משמע בפ' נושאין דקאמר ממאנת מי ילדה ומשני בקידושי טעות וכר' ישמעאל משמע דוקא בקידושי טעות סבר לה כר' ישמעאל דממאנת בגדלות ולא בקידושי קטנות ואליבא דשמואל איירי התם וכן הלכה. והכי פסק בפרק מי שמת הילכתא בכולהו דאמר שמואל וחדא מינייהו הוי בודקין לחליצה ולמיאונין ולגיטין ולקידושין: **עבוד עובדא** כר' יהודה אע"פ שנבעלה. תימה לי מאי קסברי אי טעמא דר' יהודה משום על דעת קדושין הראשונים הוא בועל אפי' רבה השחור נמי ואי קסבר לשם קידושין הוא בועל אפי' הביא שתי שערות נמי וכ"ש דסבירא להו דלר' יהודה על דעת קידושין הראשונים הוא בועל ומי כשהיא גדולה כל כך שכבר רבה השחור אמור רבנן דלא ממאנת [גזירה] אטו נתקדשה האירוסה: **איכא** בינייהו שפחות. פרש"י ושכנגדה דהיינו אפר מקלה דהוי שמעתא ורב מלכיא אמרה. א"נ ה"ק כולהו מתניתא רב מלכיא ושמעתתא יש מהן רב מלכיו אמרם.